

Светлана Рајић-Дубовскаја

ОЧИМА РУСКИЊЕ

СВЕДОЧАНСТВО О БОМБАРДОВАЊУ 1999.

**Светлана
Рајић-Дубовскаја**

ОЧИМА РУСКИЊЕ
СВЕДОЧАНСТВО О БОМБАРДОВАЊУ 1999.

Београд, 2009.

ПРЕДГОВОР

*Петру Рајићу у спомен,
десет година после.*

„Божемојбожемојбожемој“ - прочитала сам у једном роману, речи саламандрице која израња из дубине океана, склапа своје ручице и изговара баш те речи, тако, све заједно. Сећам се да сам се слатко и дуго смејала, замишљајући ту саламандрицу, њене руке и њено непрестано мрмљање... Те вечери, 24. марта 1999. године, није ми било до смеха. У нашем стану на Вождовцу, у Београду, преплашена и збуњена, говорила сам те исте речи: „Божемојбожемојбожемој“! Нисам била у стању да било шта друго изговорим, јер мој разум није био способан да схвати и прихвати чињеницу - БЕОГРАД БОМБАРДУЈУ!

Данас је 24. март 2009. године. Прошло је тачно десет година од те страхоте, од почетка бомбардовања тадашње Југославије, од бомбардовања - сада и мог Београда. Некако неочекивано, и невољна присећања, баш данас, одлучила сам да ипак напишем књигу о томе, како сам ја, својим очима, очима Русиње, видела и доживела сав тај ужас и кошмар бомбардовања. У ствари, све већ имам забележено у свом дневнику, који сам водила, мање-више, свих седамдесет осам дана свакодневног бомбардовања. У почетку сам бојажљиво записивала само догађаје, боље рећи - злочине над недужним људима и називе места која су одабрана за бомбардовање, по ко зна каквим критеријумима и ко зна чијим одлукама.

Нисам ни схватала да водим дневник, па нисам ни уписивала датуме. Кад сам увидела да ће ова бездушност и злочиначка бахатост потрајати, у своје записе сам уносила и датуме. Уз све то, повремено сам записивала и своје свакодневне активности, односно - како смо ја и моје најближе окружење све то доживели и преживели. С обзиром на то да сам до тада тек једну годину живела у Београду, српски језик ми је још увек био страни, па сам записивала на руском. Писала сам оно што сам, у тим ванредним околностима, сазнавала: чула, видела, доживела и размишљала. Без битних корекција, са свим својим манама и недостацима, али искрени, оригинални записи из мог дневника, преведени су на српски и заједно са скромним накнадним коментарима, чине садржину ове књиге.

ПОЧЕТАК

- „Е, па, Петре, уколико нас данас не бомбардују, доћи ћемо вечерас до вас.“ Мој муж Добрисав је тим речима завршио телефонски разговор са братом који живи у Новом Београду и са којим смо се често виђали. При томе, не мислим да је он то озбиљно рекао, а ја нисам ни помишљала да ће већ кроз неколико сати бомбардовање бити горка истина. Нисам ни слутила да ће моји срећни дани у Југославији и Београду тако брзо ишчезнути. Била сам закупљена прославом свог малог јубилеја - два месеца од 24. јануара 1999. године, дана мог црквеног венчања, једног од најсрећнијих дана у мом животу.
- Истина, претходних дана се причало о Косову и Метохији, неким преговорима и претњама Србима, али мене то није интересовало, нити сам све то разумевала. Али, на моје велико изненађење, па и забезекнутост, зло је почело увече. На Југославију је напала Америка, НАТО. Да ми је било ко и било кад рекао, никако не бих могла да поверујем у то да ће неко, па била то и Америка, просто бомбардовати један народ, и то у срцу Европе. Нелогично и непојмљиво. И још - да се и ја баш ту задесим?
- Страхота се десила. Бомбе су падале, свуда, по целој Србији, посебно по Косову и Метохији, као и у Београду. Првих неколико дана, као у страшном сну, као да је нестварно - ноћу седимо код куће, са стрепњом слушамо вести, уз заглушујуће звуке сирена узбуне, брујање

авиона и светлуцање противавионских пројектила. Преко дана све изгледа као нормално, на улицама се осећа нека ужурбаност, али и нелагодност, чуђење, страх... А ја, као дете очекујем да се ово ипак заврши брзо, изненада, као што је и почело, ако не данас, можда сутра...

- У Београду, на Тргу Републике, поред споменика кнезу Михаилу, демонстрације против рата, против бомбардовања. Већ три дана идем на Трг и носим транспарент који сам сама направила. На једној страни пише: „Русијо! Помози Југославији!“, а на другој то исто, али на руском: „Россия! Помоги Югославии!“ На бини се ређају говорници, осуђујући због бомбардовања НАТО и Америку. Потом - патриотске песме, па забавни програм, којим се окупљени боре против страха. Тако до увече, док се не огласе сирене. Људи су запажали и посматрали мој транспарент и било ми је драго како ми се обраћају са симпатијама и надом да ћемо успети у нашем науму - да престане бомбардовање!

- Нажалост, убрзо сам схватила да се овај ужас неће тако брзо завршити. Ја, која се никад нисам интересовала за политику, нити знала имена светских политичара, запамтила сам Клинтона за сва времена. Његова појава на екрану телевизора асоцира ме на све најгоре, што се данас дешава у Србији. Једноставно га мрзим. Србије и Срба ми је жао јер сам сигурна да ову неправду и одмазду нису заслужили. Срби су као и Руси нормални, добри људи.

- Са Добрисавом сам била у Руском дому. Од почетка рата Руска амбасада у сарадњи са Руским домом организује бесплатан превоз својих грађана за Русију. Од прекосутра,

24 марта 1999 год
на Југославију напали
Америка, НАТО.
Если бы мне кто-нибудь
раньше сказал, что та-
кое может случиться -
никогда бы не поверил.
Да разве это возможно?
То, например, Америка
может начать бомбить
людей в сердце Европы.
Я этого никогда не смо-
гу понять.
Случилось странное.

Фобомы парадом на Бердико,
особенно на Жороко, на
Беларусь. Некогда пер-
вых дней, как в странах
ше, но потом снудом
двом и настороженно
судимая ногами под
зависающими збукми
дунитой сирены и рёв
самолётов. Днём всё
вызвуждают как бы нор-
мально, но на улицах
звонитесь морозом
невозможность, страх...

А я, как ребёнок,
жду, что, всё там,
всё закончится быстро,
неожиданно, как и
назад, сейчас,
может завтра...

нема више цивилних летова над територијом Србије! Ситуација, изгледа, постаје преозбиљна. Понудили су ми, наговарали су ме, да се пријавим. Нисам пристала, нисам ни размишљала о томе, било ми је непојмљиво да сада, када сам овде, где сам великодушно примљена, где сам успоставила свој душевни мир и где сам се осећала спокојно и срећно, изненада напустим Београд - из ма каквог разлога.

- Не да нисам била свесна озбиљности ситуације и могућих компликација, па и животне опасности. Ипак, одлучно сам одбила да се пријавим за последњи лет за Москву и решила да останем овде, са својим мужем. Чврсто сам решена: делићу судбину са човеком кога волим, народом кога волим и градом Београдом, који обожавам.

- Долазио нам је Петар, прва посета у нашем стану од почетка рата. Он је веома драга особа, увек расположен и пријатан саговорник. Иако је веома активан и заузет, увек нађе времена и за друге. Углавном помаже. Зато је и омиљен међу рођацима и пријатељима. И на мене је оставио снажан утисак. Можда и зато што ми је за време моје прве посете Југославији, у лето 1997. године, помогао на аеродрому при повратку у Русију. И сада је дошао да види како смо, како преживљавамо ово време страхоте. Ја се увек радујем његовим посетама, које су по правилу кратке, али увек ведре, баш као и овај пут; трчим да скувам кафу, чешће чај који он на брзину попије и још брже нестане.

- Непосредно пре почетка бомбардовања, почела сам да читам књигу Слободана Селенића „Timor mortis“, о

мушкарцу који је живео сто четири године и доживео разне недаће, ратове, па и бомбардовања. У књизи се описује и почетак другог светског рата у Југославији и бомбардовање Београда шестог априла 1941. године. И, баш у време док сам читала књигу и опис како су се људи тог јутра окупљали у Вазнесењској цркви, огласиле су се сирене ваздушне опасности - почетак савременог бомбардовања Београда, ове, 1999. године. А те 1941. године, немачке бомбе, које су падале ненајављено и изненада по целом Београду, погодиле су порту Вазнесењске цркве и усмртиле велики број верника, недужних грађана. Била сам ужаснута таквом подударношћу и дирнута судбином жртава, расплакала сам се. Узнемирена и искрено уплашена размишљала сам - да ли нас данас у Београду чека слична судбина или се данашња Америка, ипак, разликује од тадашње Немачке?

- На запрепашћење Американаца, Југословенска ваздушна одбрана већ им је оборила такозвани невидљиви авион Ф-117, понос Америке. Хоће ли мало застати?

БЕЗУМЉЕ

- Бомбардују сваку ноћ. Неподношљиво је. Свакодневне, честе ваздушне узбуне. То језиво завијање сирена пара срце и ломи душу...

- Прве цивилне жртве - становници Алексинца. Бомбардовали су улице у центру града. Једна од бомби је погодила стамбену зграду и потпуно је срушила.

Већина их је изгинула. Али једна жена, мајка, успела је да преживи и спасе своју децу. Затрпана у подруму, у коме је још и избио пожар, претећи да је угуши димом, она је грчевито копала својим мајчинским рукама и нашла излаз. Са озбиљним повредама, завршила је у болници, али срећна - децу је спасила! Уз Божју помоћ и своју изузетну присебност и храброст, остварила је подвиг. Да ли је баш неопходно да се догоди егзодус, попут овог бесмисленог (а људским умом смишљеног, испланираног) бомбардовања изоловане Србије, да бисмо приметили да има људи, попут ове жене, који заслужују нашу пажњу и поштовање.

- У Београду је гостовала руска поп-група „НА-НА“. Ја сам била веома задовољна и узбуђена, јер то је једна од познатијих руских, а мојих омиљених музичких група. Млади, симпатични и страствени, одушевили су београдску публику, претежно младе људе, на препуном Тргу Републике, где је концерт и одржан. На концертној бини су се појавили у време узбуне, са мајицама на којима је био одштампан знак мете (таргет), исти онај знак који носи већина присутних на протестним скуповима, концертима или, просто, у току шетње. Нисам могла, а нисам ни хтела да се уздржавам. Тапшала сам, играла сам и певала. Нисам остала непримећена. Вероватно сам им била симпатична, тек, двојица снажних, непознатих и симпатичних младића, Београђани, ваљда Срби, рукама су ме подигли изнад својих глава и неописиве гужве. И тако сам као у трансу одгледала, отпевала и одиграла добар део концерта. Не знам како су они издржали, али - ја сам била одушевљена.

Нас бомбят како -
дню ночь - не пропустим
ни одну. Это небыва-
ло. Ежедневные воздуш-
ные тревоги и их стран-
ный бой разрывают
сердце и душу на части.
Первые загроможденные
жертвы - митинг го-
рода Апатчинск. Одна
женщина была в подра-
же с детьми. Бомба
попала в дом, все в
доме погибли.

Сирена завањала и
 зграда зграда зграда
 - они напали задохнуће.
 Немам ја радост с неј
 била је дете, она нашла
 је себе остатак дана,
 коштају ружама и
 нашла биха.
 Ђош је ност.
 Све изматаност, б
 бољине, а дете
 снала.

- При укључењу сирена ваздушне узбуне, док оне непријатно и снажно завијају, изазивајући страх и панику, у ходнику зграде у којој станујем почиње трка, жагор, плач деце, ужурбаност. Људи настоје да што пре стигну у склониште, или, боље рећи, у подрум који је на брзину очишћен, али и даље мемљив, влажан и сасвим неприкладан за боравак људи. Без икаквог намештаја, опреме, приручних средстава, не одаје ми утисак да може помоћи. Мање-више таква су склоништа, ако их и има у целом Београду. Ми смо одлучили да приликом ваздушне узбуне, односно бомбардовања, остајемо у стану; мислимо да смо тако безбеднији?!

- У почетку сам слушала приче да ће агресор (какав невини израз за зликовце који подмукло сеју смрт) бомбардовати само војне објекте и војне фабрике. Наивно сам у то поверовала и колико-толико нисам стрепела за свој живот, живот мужа и животе пријатеља. Али, преварила сам се. У Грделичкој клисури, убице су нишаниле и нанишаниле путнички воз и прецизно га погодиле разорним пројектилом, и то на мосту преко кога је воз управо прелазио! Било је много жртава, мртвих, рањених. „Колатерална штета“, израз који сам први пут чула, израз који су лансирали они који су убили, повредили, уништили, да то своје гнусно дело не би назвали правим именом. Другим речима, то је била „успутна штета“, која се дешава у ратовима и за коју нико није одговоран. Какво грозно објашњење за смрт десетине људи и ненадокнадив губитак за фамилије убијених.

- Колико ја схватам, Америка хоће своју војску да доведе на Косово и Метохију, а Србија се противи томе,

TARGET

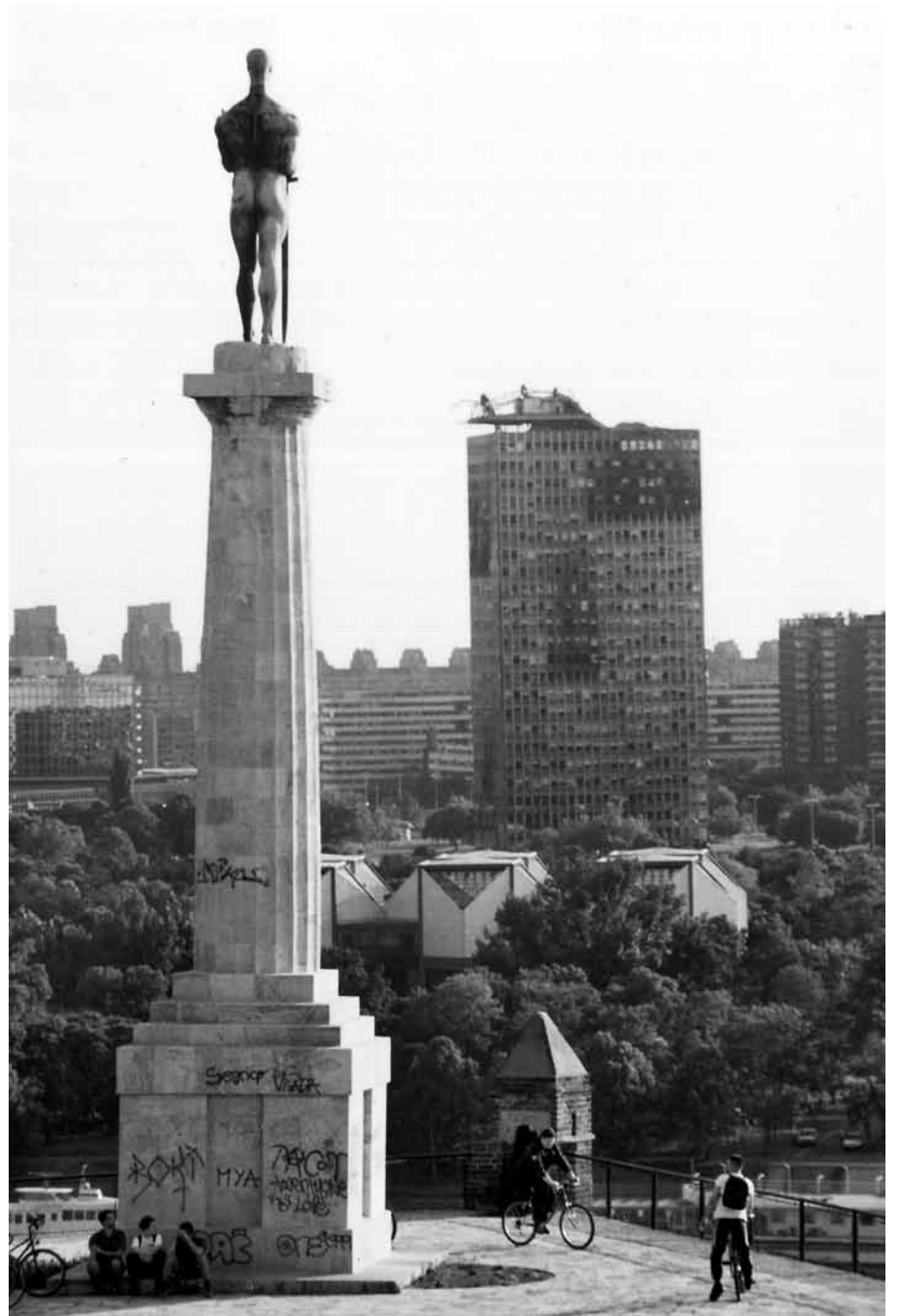
па Американци све чине, наравно, из даљине и бомбама, како би Србију приморали да се одрекне дела своје територије. И сви ужаси проистичу из тога.

- На Косову и Метохији је најгоре, бомбардовали су колону избеглица, Албанаца који су само хтели да се врате својим кућама. Има више од седамдесет погинулих.

- Бомбом погођен аутобус, четрдесет жртава.
- У Новом Саду су порушили све мостове, срушили зграду Телевизије.
- Пројектилима велике разорне моћи погодили су највишу зграду у Београду, „Ушће“. Сасвим су је онеспособили за коришћење, али је нису срушили.
- При бомбардовању Резиденције председника Републике, због јаке детонације, и наша зграда на Вождовцу добро се уздрмала. Прозори су једва издржали. Купили смо лепљиву траку и залепили је на стакла - можда то помогне.

- Нечувена дрскост и бахатост! Ноћас су бомбардовали зграду Телевизије Београд, у центру града. У време емитовања ТВ дневника. У разрушеној згради убијено је 16 људи, све млади, паметни, интелигентни... Ко год да је осмислио, наредио и извршио овај непојмљиви злочин - како Америка, „колевка демократије, људских права...“, може то објаснити? Како објаснити убиство 16 људи, новинара, који су на свом радном месту обављали исти посао као и милиони других по целом свету! Овај злочин је тако страшан и безобзиран, да просто не унем, нисам у стању, да га опишем. Надам се, сигурна сам, да ће за ова убиства извршилац кад-тад бити одговарајуће кажњен.

- Ноћу када не можемо да заспимо, због заглушујуће буке мотора авиона и наше противваздушне одбране, ми са прозора бојажљиво гледамо небо над Београдом, испуњено разним светлећим пројектилима усмереним на разне стране, изукрштаним и звиждућим. Као грандиозни ватромет. Све док нека завијајућа ракета или бомба не погоди циљ недалеко од нас, продрма прозоре нашег стана и довољно нас преплаши да се одмах повлачимо у унутрашњост стана, где нам се чини да је сигурније.

- Јутрос сам рано била на пијаци. Купила сам и прве трешње, које ме увек обрадују и наговештавају пролећне и летње радости. Тако расположена, враћајући се кући, ушла сам у лифт и покренула га навише. Пошао је и после неколико тренутака изненада стао. Између спратова. Нестало је струје! Била сам заробљена у мраку. У тренутку сам се укочила, преплашила, паника је учинила своје. Почела сам да вичем, дозивам, сигурна да ме нико неће чути, јер се у згради у то доба налази мало људи,

претежно старијих, који не излазе из станова. Млађи су мобилисани, раде, цивилна заштита, ратно стање је! И не знам, да је потрајало дуже, да ли бих издржала. Напокон сам чула глас: „Ко је тамо, где сте, помоћи ћу Вам!“ Био је то сусед, младић који се управо враћао из ноћне смене противваздушне одбране града. Он је био један од оних који су нас бранили од непријатељских авиона и ракета и чије смо пројектиле Добрисав и ја посматрали прошле ноћи. Моје „спасавање“ је потрајало, за мене - бескрајно дуго, али успешно. Захвалила сам му се и успела да упитам: „Да ли је прошла ноћ била страшна?“ „Обична, као и све предходне, али до сада смо погодили један авион и уништили неколико пројектила.“ Било ми је драго да то чујем, а да ли је мислио само на своју јединицу или уопште, нисам га питала.

- Постаје уобичајено, најгоре је што полако прелази у навику. Нормалног живота нема, само чекање и чекање. А шта чекамо? У нади да дочекамо прекид бомбардовања, сваки дан дочекамо сирене, авионе, ракете и молимо Бога да то не буде баш овде, на овом месту. Да излудиш. Решили смо да и увече, ноћу, излазимо у град. Почели смо да се шетамо Кнез Михаиловом улицом, а синоћ смо били и у позоришту. Изненадили смо се, сва позоришта у граду раде. У неким је и улаз бесплатан. Београд покушава да нормално живи, да психички не потоне. Организују се и друге културно-забавне манифестације.
- Долазио нам је Петар, радујем се да га видим. Увек се после његове посете осећам мирније.
- На дан када су пуштени заробљени амерички пилоти, увече и ноћу било је најжешће. Грувало је на све стране

и трајало је целу ноћ. Нестало је струје. А неки су остали и без струје и без воде. Као да се дејства непријатеља појачавају.

- Све ово време, само сам једанпут страшно, из очајања, дуго плакала. Дошли су ноћу, а није било ни струје. Треба отворити врата стана, а не знаш ко је. Мрак, Добрисав отвара, видим батеријске лампе га осветљавају. Људи из општине, уручују му позив за мобилизацију, одмах ујутру да се јави. „Људи, па ја сам болестан, још примај инјекције због запаљења плућа, а имам озбиљан проблем са кичмом, не могу пристојно ни да ходам...“, чујем Добрисава како се буну. Нису били нељубазни, али позив мора да прими, а болест да регулише у јединици.
- Ујутру је отишао. Није му било лако, дуго смо се поздрављали и плакали. Остала сам сама у стану, а очи да ми испуцају. Не знам шта да радим, како да се понашам.

У потпуном шоку излазим напоље, улазим у продавницу и купујем намирнице: хлеб, млеко, павлаку... одлазим у другу самопослугу и купујем исто: хлеб, млеко, павлаку... Тек кад сам дошла кући приметила сам - две исте куповине. Боже, у каквом сам то стању?! Не знам шта радим! Светлана, сабери се, освести се и издржи. Биће боље!

- Добрисав се вратио два дана касније. Уморан, исцрпљен, необријан. Испричао ми је све. Прво је отишао у Општину, у војни одсек. Објашњава своје стање, али они нису више надлежни. Потом одлази у касарну, јединица већ измештена, тражи је и налази у другом делу града. Добија униформу. Команданту објашњава да је болестан. „Што се мене тиче, можеш одмах да се вратиш, не знам шта ћу ни са овима који су већ овде, али ја немам овлашћење да те ослободим обавезе.“ Поново у војни одсек, па у војну болницу. Траже упут од Општине, а Општина од јединице, која је већ измештена у шуму ван града. Налази нову локацију јединице и команданта који са видним олакшањем потписује налог за оцену способности. Један проблем мање за њега! Са тим налогом у Општини добија упут за болницу. После првог прегледа, шаљу га на вишу војну комисију, на Војномедицинску академију. Најзад добија решење којим га ослобађају војне обавезе и препоручују накнадне прегледе и операцију кичме. Долази кући и још два дана му је требало да дође к себи. Али смо зато преостале ратне дане у Београду проживели заједно.

- Пробудила нас је јака експлозија, негде је нешто погођено и разорено, не тако далеко. Следи пучњава,

пројектили, звиждање, удаљене експлозије. Махинално реагујемо. По већ уходаном ритму, премештамо се из спаваће собе у трпезарију, тамо има мање прозора, сигурније је? Почиње да сева, грми, провала облака. Све се помешало. Не зна се шта је од грома, шта је од ракете, шта је од бомбе, да ли муње или експлозије обасјавају потпуно тамно небо и нарушавају мрки мрак. Зграда подрхтава, лустери се тресу, ноге нестабилне при ходу, па шћућурени у углу трпезарије седимо на дивану и ништа не схватамо. Пред зору, када је све то постепено престало, заспали смо. На кратко.

- Јутро је било сунчано и свеже. Пријало нам је. Слушали смо вести. Ноћас је био и земљотрес у Београду. Јадна земља! Уморна од бомбардовања, побунила се. Узвратила свом силином!

- Надежда, моја старија сестра, послала ми је писмо из Казахстана. И не могу да верујем да је тако брзо стигло, јер је ратно доба. У писму сам нашла икону Скоропослушнице, коју је Надежда носила у руску православну цркву и рекла баћушки (свештенику) да хоће да је пошаље сестри у Београд. И он ју је посебно освештао. Верујем да сам и зато писмо примила у то време да би нас икона штитила, и не само нас већ и целу зграду, од бомбардовања. У писму ми сестра пише да је други април Дан мог ањела. Празнује се Света Светлана Самарићанка. И честита ми венчање у цркви и жели све најбоље.

- А недавно смо добили и нашу венчаницу (уверење о венчању), из цркве. Од свештеника који нас је венчао у цркви Арханђела Гаврила добили смо, уз венчаницу, на

поклон и књигу коју је он сам написао. О српском краљу Драгутину који је на овим просторима, пре неколико стотина година, такође ратовао.

- Уопште, мој животни пут од Гурјева у Казахстану, где сам рођена, преко Сургута у Русији, до Београда, где сада живим, врло је интересантан. Детињство ми је било безбрижно и била сам срећна, захваљујући родитељима, који су живели у складном браку, имајући увек разумевања једно према другом. Кад сам одрасла и удала се, нисам се усрећила. Једина радост из тог брака, али велика и неизмерна, јесте мој син Станислав, кога обожавам и бескрајно волим. А тог брачног живота не волим ни да се сетим. Време је било мирно, све је изгледало нормално, и јако сам добро запамтила: нисам била срећна.

- Сада, у другом браку, а првом и једином црквеном, ја сам срећна. Имам мужа каквог сам и замишљала, наш заједнички живот је почео прелепо, садржајно, пун љубави и нових планова. И све би било још лепше и боље да није почело бомбардовање. Трудимо се да једно другом помогнемо и колико толико разонодимо и, наравно, надамо се да ово неће још дуго потрајати.

- Редовно пратим јутарње вести и извештаје о последицама бомбардовања претходног дана. Увек је ту подугачак списак села, градова, објеката који су бомбардовани и уништени, као и извештај о броју погинулих и рањених. Данас нема струје, телевизор не ради и не знам шта се догађа изван Београда.

- А у Београду је све више разорених објеката: Телевизија Београд, Палата „Ушће“, Генералштаб, Резиденција председника, многи војни објекти у граду,

Дом ваздухопловства у Земуну, топлана у Новом Београду, део Војномедицинске академије, зграде Министарства унутрашњих послова... Са два пројектила погођен је и Авалски торањ.

- Београдски мостови нису гађани. Можда зато што их свакодневно чувају Београђани. Сваки дан, а посебно ноћу, скупљају се грађани главног града Србије на мостовима и својим телима одвраћају по свему судећи већ припремљене пројектиле. Нисам сигурна да би овима који су већ толико тога уништили и поубијали било тешко да гађају београдске мостове препуне грађана. Прича се да је, барем за сада, настојањима за спас београдских мостова веома допринео председник Француске, Ширак, иако је и Француска у саставу алијансе која бомбардује! Ипак се плашим!

- Од почетка бомбардовања, стоји ми слика у глави: Србија, лепотица, крхка, са светлом косом, невиним лицем, и светлим очима, упитно-зачуђујућим изразом, лежи на земљи у локви крви, док се над њом иживљава Америка, такође жена, огромних размера, тамне косе, са једва препознатљивим лицем, вулгарног изгледа, наоружана, и са високим, оштрим потпетицама, којима шутира по Србији и покушава да их забоду право у срце... Таквом сликом покушавам да представим себи невероватно крваву бруталност и безосећајност коју доживљавамо. Стварне размере ове бестијалности су немерљиве и, за мене, неразумљиве.

БЕСМИСАО

5. мај 1999.

- Добрисав је на послу. Ујутру је било струје, на кратко; хвала Богу, успела сам да скувам кафу, пре него што је поново нестало. Данас сам ишла стоматологу. Имала сам страшну зубобољу и само сам на то мислила. Интересантно је како човек заборави на све друге проблеме, па и на бомбардовање, кад га заболи зуб. Морала сам да га извадим. Лекар је био веома љубазан и пажљив и много ми олакшао да до краја истрпим, ипак компликовани захват. Мораћу да наставим са лечењем код стоматолога.

- Приказали су нам на телевизији Зоолошки врт у Београду и интервју са директором Вуком Бојовићем, који

С првог дана војне
у овоме и томе стоит
такође партија:
Грчка - немачка, кра-
сна и светлост с неми-
нским ентитетом, светлост
војне и светлост
такође светлост и
звезда која окружује
нај. Радом стоит
Америка - то је свет-
лост, с темним вој-
ном, вулгарна, војна
светлост и пуност Грчко

БЫЛО БЫЛИ, ОСТРЫ БЫЛИ
 ИЛИ БЫЛИ РАБОТЫ БЫЛИ,
 ОСТАВАЛАСЬ ПОПРАВИТЬ ПРАВО
 В ПЕРУ. А ПРОСЬБА ВСЕ
 МЕНЕ...

је причао о бомбардовању Врта за време другог светског рата и упозорио да би, у случају да се Врт и у овом рату бомбардује, многе животиње које преживе бомбардовање морале бити убијене како не би било опасности по људе. Када сам то чула, решила сам да одмах посетим Београдски зоо-врт.

6. мај 1999.

● Свануо је леп дан. Добрисав и ја смо одшетали до Калемегдана и посетили Зоо-врт. Заиста предивно место. Не знам како и колико овај рат и сталне детонације утичу на животиње, али неке међу њима делују много смиреније и нормалније него многи људи. Данашњим дружењем са њима, осетила сам, део те опуштености пренео се и на мене. Уживала сам. Све ми је деловало некако богато, а као драгуљ, посматрала сам сибирску лајку која је имала једно око плаво а друго браон. Добрисав је са

кесом кокица дошао до камиле. Стари крезуби мужјак (Добрисав га је назвао Квазимодо, а у Врту су га звали Серафим), довољно дуго у Врту, искусан, знао је како да намами посетиоца. Добрисав му је понудио кокице које је овај ужурбано грицкао. Посматрајући их са стране, приметила сам да су обојица задовољни. То је потрајало. Нисам их прекидала. Али када је кокица нестало и када је Добрисав кренуо даље, Квазимодо га је шчепао својим проређеним и пожутелим зубима за руку у којој је била празна кеса. Мислећи, ваљда, да има још кокица, чврсто га је држао не помишљајући да попусти. Када сам видела да то траје и да може бити опасно, притрчала сам и мазила Квазимода по глави, све док није попустио. Угриз је био озбиљан, али не толики да му не опростимо овај инцидент. И он је живо биће. Очигледно да овај рат не оставља равнодушним ни животиње.

- Срушен је железнички мост код Ватина, а гађали су и Неготин и Нишки аеродром.

7. мај 1999.

- Данас су бомбардовали Ниш, погодили су и Дом здравља. Ни овог пута није прошло без људских жртава.
- Редовно пратимо вести и спорадичне и посредне преговоре око престанка бомбардовања. У том погледу Руси су веома активни, а и Грци хоће да помогну, да се постигне неко мирно решење, примирје. Шаљу хуманитарну помоћ, организују протесте, концерте. Надамо се договору и миру.
- Од почетка рата трудимо се да водимо нормалан живот. Пролеће је давно наступило и лепо време нас

мами да шетамо по београдским парковима и улицама. Данас смо били у Народном позоришту. Гледали смо балет, Чајковског, „Успавана лепотица“.

8. мај 1999.

- Долазили су нам Зоран и Влајко, Добрисављеви школски другови. Први пут откако је почело. Поклонили су ми бомбоњеру. Дошли су на партију преферанса. У мирна времена одржавали су ту традицију, још из студентских дана, доста често. Увек када се окупе играју дуго и озбиљно. Понекад се и занесу, жустро реагују, посвађају се. Никог не примећују. Већ упозната са развојем ситуације, скувала сам им кафу и повукла се у другу собу. Читала сам књигу. Око десет сати увече, одједном је одјекнула снажна, застрашујућа експлозија. Одмах је нестало светла, струје. Прилазим прозору. Ништа се не види. Мркли мрак. У целом Београду.

Сабласно. Наравно да су прекинули картање и обојица су кренули, истим колима, кући, у Нови Београд, преко моста „Газеле“. Бринемо за њих. Чују се експлозије са свих страна. Очигледно да је ноћас Београд мета. После извесног времена, јављају се телефоном. Стигли су. Хвала Богу па телефони нису у квару. Кажу, Нови Београд је бомбардован, страшно. И тако целу ноћ - експлозије, пуцњава, авиони који као да лете тик изнад наших глава. Кошмар, страв! Немаш где да се склониш.

- Мој живот је почео да личи на игру „руски рулет“. Само, нисам ја та која повлачи окидач! У паузама и тренуцима престанка буке тишину нарушавају само пси. Има их много и гласни су, лају, упорно и дуго. Покушавају да својим лавежом уплаше агресоре и отерају их! Неизвесност је већа и зато што струје нема, не слушамо вести и не знамо шта се све догодило ноћас. Али предосећамо да је било разарујуће.

9. мај 2009.

- Данас је велики празник, Дан победе, највећи празник у Совјетском Савезу, у Русији. Тога дана бивало је свечано и у нашој породици. Мој деда, Иван Дубовскиј, погинуо је у Другом светском рату. Сећам се још из најранијег детињства како нам је на тај дан мој тата Владимир, са сузама у очима, причао о деди. А плакао је увек када је гледао филмове из рата, који су се и на тај дан приказивали на телевизији. И кад сам била девојчица тог дана редовно ми је давао паре за сладолед. Данас ми је, као некада мој тата, Добрисав поклатио 50 марака. Купићу себи нешто лепо.

- Пробудила сам се са страшном главобољом. Како и даље није било струје, нисам могла ни кафу да скувам. Зазвонио је телефон. Јавила ми се моја млађа сестра Татјана, видно забринута за нас. Било ми је веома пријатно што чујем њен глас и што знам да неко мисли на мене. Добила је моје писмо. Причам јој све, истину, ништа не улепшавам, ионако знам да редовно гледа телевизију. У Русији су подробно информисани о ситуацији у Југославији и разарањима која нам НАТО свакодневно приређује, па се тамо стиче утисак да је код нас ситуација још трагичнија. Стрепе за наше животе!

- Иако се налазимо у трагичној ситуацији, да гора не може бити, ми покушавамо нормално да се понашамо, кад год то можемо. Данас смо између две сирене ваздушне узбуне, заједно са нашим кумом Зораном, изашли у ресторан, попили пиво и наздравили за Дан победе.

- Прошле ноћи, када смо сви били преплашени снажним експлозијама, потпуно је разорена Кинеска амбасада у Новом Београду. Има жртава, Кинеза, неколико погинулих и доста повређених. Гађајући пројектилима Кинеску амбасаду, Американци су прекршили сва међународна правила. Ако се Кинеска амбасада у Београду сматра делом Републике Кине, то је исто као да су бацили бомбе на Кину! Из Пекинга је у Београд одмах упућена званична делегација ради увиђаја и разјашњења. Већ данас су Кинези организовали многе масовне демонстрације широм света.

- Исте ноћи уништено је пола хотела „Југославија“. Погинуо је један од гостију хотела. Погођене су и разорене зграде Генералштаба и Министарства одбране.

Я прощусь с
гражданской жизнью
своей. Я не могу не
быть активнейшим участником
и не могу себе
представить себе
жизни вдали от
гражданской жизни. Это
мне из России одно
дело. Я думаю. Очень
переживает за нас.
Было мне очень приятно
встретить её в Москве и
знать, что она-то
думает обо мне.

Передайте мне привет
от мамы и всех моих
родных и близких. Буду
ждать от мамы письма.
Встретимся ли мы,
как есть. Мне не
представляется. Знаю,
что в России много
интересных событий и си-
туаций в Москве
и о том, что наша НАТО
становится всё более
опасной за нашу
жизнь!

- Ноћас су бомбардовали Ужице и Ваљево.
- Разговарала сам телефоном са својим сином Станиславом, Стасом. Он у Санкт Петербургу студира језике, енглески и шпански језик. Код њега је све у реду. Ускоро почињу испити. Писмо које сам му послала по пријатељима, није добио.

10. мај 1999.

- Иако није било узбуне у Београду, што је реткост, ноћас сам јако лоше спавала. Падала је киша. Ујутру сам отишла зубару и извадила живце из два зуба. Непријатно, али на крају олакшање, задовољство због обављеног посла. Да бих се још више орасположила, за новац који ми је муж поклонио јуче, била сам у „шопингу“ и купила себи кошуљу, цинс, светлоплаву, „Левис“. И таман што сам помислила, будући да до тада није било узбуне, а у

надирућем расположењу, да је можда престало, огласиле су се сирене. Продорне, ужасавајуће, неподношљиве. Бомбардовали су Чачак. Клонула и очајна, из прелепог и топлог центра Београда, са којим сам се данас барем на кратко дружила, кренула сам кући. Да чекам, и да безуспешно размишљам - због чега све то...

- У Кинеској амбасади је погинуло троје људи, од којих су двоје муж и жена. Има и двадесет рањених. Кина захтева од Америке званично објашњење, детаљно испитивање догађаја и извињење. Клинтон је неуверљиво и видно неискрено изјавио да је бомбардовање Кинеске амбасаде била велика грешка и да му је - жао?! Кина такво објашњење није прихватила, и у праву је.

11. мај 1999.

- Ноћас су бомбардовали многе градове и села у Југославији. Данас, хвала Богу, има струје. Спремала сам стан, бавила се цвећем. Цвеће веома волим и трудим се да га у стану увек има пуно, лепог и расцветалог. Али, у мојој души није тако. Тужна сам. Не могу да одвратим мисли од тога, како постепено пролази најлепши део мога живота - низашта. Само у покушајима да некако преживимо и проживимо наметнуте стеге бомбардовања. Бодрим себе и успевам да скренем мисли на практичне ствари и повратим наду у боље сутра.
- Јавила сам се Сергеју у Руском дому. Отпремио је писмо које сам написала Стасу у Санкт Петербург. Надам се да ће га брзо примити. Поподне смо ишли у позориште са Зораном Павловићем и његовом женом Радом. Гледали смо „Дан Трибала“. Представа ми се допала. После смо

поседели у ресторану на Теразијама. Вече у њиховом друштву ми је пријало.

- Посебно задовољство и расположење што и у ово време живим у Београду, осетила сам и данас на аутобуској станици док сам чекала превоз до позоришта. Пришао ми је мушкарац средњих година, нормалног изгледа, културно, као прави господин ми се представио и додао: „Не љутите се, али ја Вас са великим задовољством гледам и морам рећи да одавно нисам видео тако лепу жену у нашем комшилуку“. Насмешила сам му се, комплимент ми је пријао, тим више што мало њих сада, када се боре за голи живот, обраћа пажњу на било какву лепоту. Захвалила сам му се и рекла да сам Рускиња и да сада са мужем живим овде. Са поштовањем је узео моју руку, пољубио је и отишао.

12. мај 2009.

- Прошле ноћи је пуно бомбардована околина Београда, а преко дана су на Ниш бацили многе касетне бомбе. Ми смо, и поред тога, били у посети Добрисављевој сестри, Драгици, која живи са својом породицом и оцем Милосавом. Милосав, који ове године пуни осамдесетпет година, још увек је виталан, пун енергије и стално је у покрету. Уредног, обријаног, са белом кошуљом и испегланим панталонама, затекли смо га у предсобљу стана како шета. Увек се обрадује нашој посети. И ја се увек изненадим и помислим како човек у тим годинама може остати тако присебан, паметан, и о свему имати властито мишљење. Ту су били и Драгичин муж Светозар и њихова већ одрасла деца - кћерка Јелена

и син Душан. Мени се посрећило са рођацима, који су добри људи и који су ме веома добро примили. Увек су љубазни и пажљиви према мени. Касније је стигао и Михајило, Добрисављев син из првог брака. Висок, крупан и интелигентан младић, питоме нарави. Од првог дана нашег познанства ми се допао, и имам утисак да се он према мени, као и ја према њему, понаша искрено и са уважавањем. Сама сам изненађена како су сва та српска имена, ових драгих људи, мени тако блиска и пријатна. Имам утисак да су ми одувек позната.

- Посета је потрајала, било је пријатно, причали смо о свему, највише о бомбардовању. Заједно смо одгледали вечерње телевизијске вести. Новости су тужне, досадашњи преговори нису дали резултата, бомбардовање се наставља!

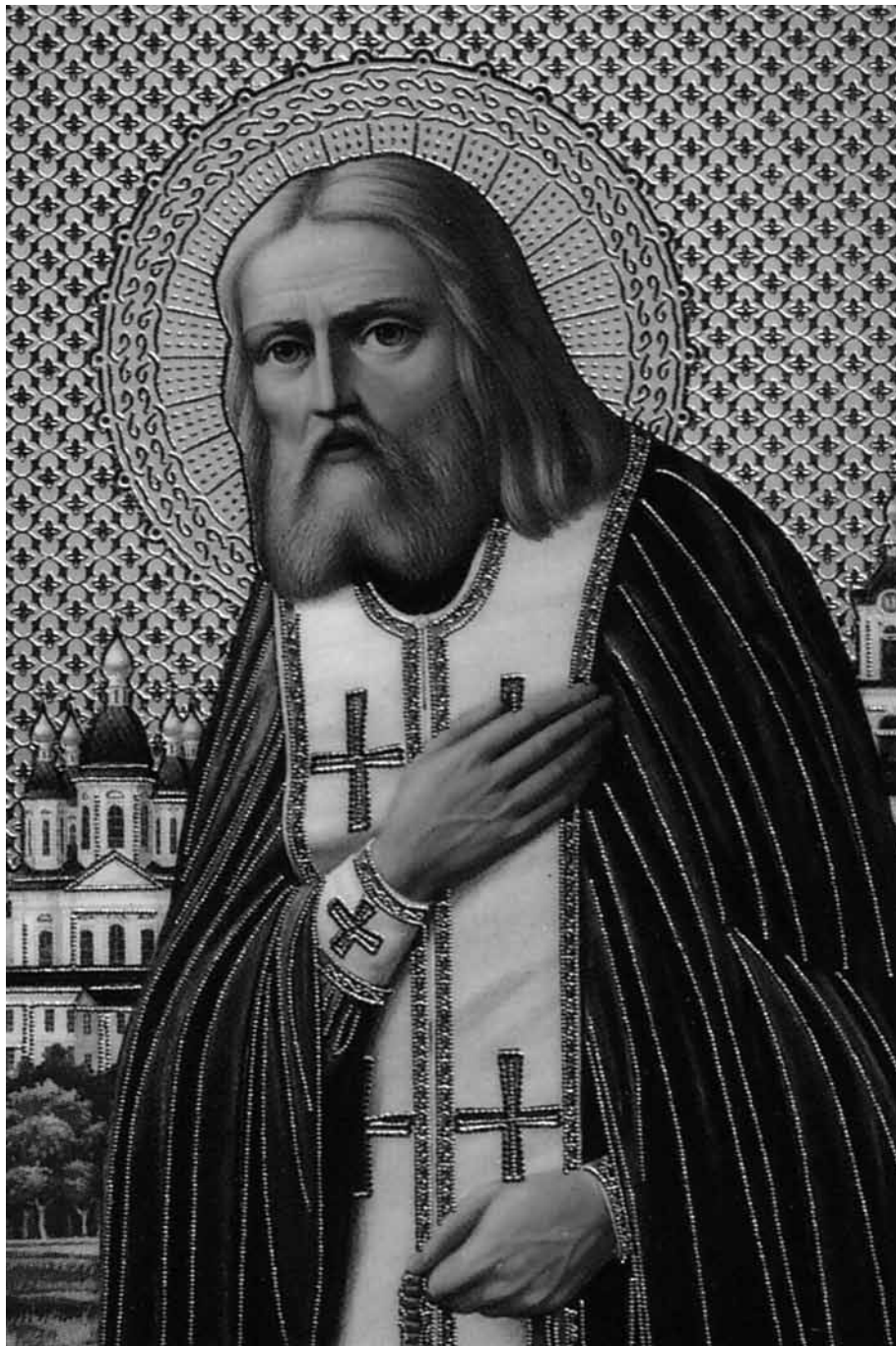
13. мај 2009.

- У Југославији је празник. Дан безбедности. Бомбардовали су и данас. По други пут Телевизију Нови Сад. Па поново касетне бомбе по Нишу. А на Авали су већ одавно срушили ТВ торањ. Какав је то лепотан био, а лежи разорен! Тужно.
- Добрисав данас ради, труди се како би нашој породици било што боље. Пуно читам на српском језику, сада књигу од Сингера, веома интересантну. Негујем своје цвеће, мењам воду у акваријуму. Мој Едмундик, плави борац, порастао је и већ напада сома - чистача. Редовно сређујем стан и уопште, када сам сама, трудим се да што мање пажње обраћам на ратно стање.

14. мај 1999.

- Ноћу смо слушали удаљене експлозије, али и дуготрајну, енергичну пуцњаву наше противваздушне одбране.
- Били смо у малој цркви Светог Саве. Велики храм Светог Саве, који је и највећи храм на Балкану, још је у изградњи. Посебно смо се задржали код чудотворне иконе Богородице Казанске, коју су Руси донели и поклонили Србима још на почетку рата. А видели смо и икону Светог великомученика Серафима Саровског, коју је по Васкрсу, 20. априла 1999. године, у Србију донео на поклон Руски патријарх Алексеј Други. Икона је са посветом на руском језику. Гледајући ове иконе, које су донесене издалека, ради духовне подршке Српском народу, помислила сам како Руси искрено покушавају да нам помогну. Ја сам то осећала и раније, знала сам, и било ми је веома драго.

- Почело је и интензивније уништавање енергетских постројења. Ниш и многи градови у Србији су без струје. И многи делови Београда немају струју. Чини се и да на телефонским везама има све више сметњи. Као да експериментишу с нама: колико дуго, и без чега све, можемо да издржимо...

- Оборили смо им две беспилотне летелице. НАТО је признао - једну. Клинтон је обећао Кини да ће детаљно испитати бомбардовање Кинеске амбасаде и да ће брзо саопштити закључке. У преговоре око Косова и Метохије са Американцима се укључио и Черномирдин. А југословенски амбасадор у Грчкој је саопштио да се војска неће повлачити са Косова и Метохије док не престане бомбардовање.

- Приштина - јадна Приштина, бомбардују је сваки дан. Данас су бомбе погодиле и куће где живе Албанци. А у Мионици код Ваљева - земљотрес! У току дана сирене су објавиле ваздушну опасност. И како се дуго ништа није дешавало, ја сам се обрадовала мислећи да полако јењава. Али касније, не прекидајући прву, прогласили су нову узбуну. Негде бомбе ипак падају. До скоро су бомбардовали ноћу, углавном кад је облачно, а сада све чешће бацају бомбе и преко целог дана. Лоше!

15. мај 1999.

- Синоћ није било узбуне. После поноћи почело је завијање: УУУ-УУУ-УУУ... Продируће и претеће. Наравно да сам се пробудила. Узнемирена и уморна од неспавања, ишчекивала сам. Али детонације и авионе нисам чула. Значи, непријатељска дејства су доста далеко.

Било је мирно. Убрзо сам поново заспала.

- Јутрос сам се пробудила касније. Као и обично, погледала сам према прозору. На потпрозорнику видим голуба. Умирила сам се, престала да дишем, плашила сам се да га не уплашим, да не одлети. Само сам шпартала очима, покушавајући да се сетим да ли је то неки знак? Можда голуб мира? Долетео је и други, такође дугог и лепог врата. Шетају, гучу и завирују около, на све стране. Опрезно и убрзано кљуцају мрвице хлеба које сам им синоћ оставила. И одлетели су.

- Телефоном сам разговарала с Тањом, мојом сестром из Русије. Код њих је све у реду, али брину за мене. Одговорила сам јој да се, у ситуацији у којој се налазимо, нормално понашамо. Данас смо шетали по граду и били на ручку у пицерији. И пили пиво.

- Јуче је бомбардовано село Кориша, близу Призрена. Више од 80 убијених, највише деце и жена. Албанци. Видела сам језиву слику на телевизији. Господе, помози, да се барем прекине са убијањем деце и невиних!

- Узалуд молитве, молбе и вапаји када небом над Србијом господаре НАТО егзекутори. Бомбардован је Бор. Уништена су енергетска постројења, трафо-станице, тако да у источној Србији проблем са струјом постаје веома озбиљан.

- Увече слушамо вести. Кажу да се припрема хуманитарна мисија из земаља НАТО алијансе?! Посетиће све бомбардоване градове! А уништене мостове, којих је за сада преко тридесет? У Новом Саду срушени су сви мостови. Па енергетска постројења, складишта горива, путеви, ТВ репетитори, манастири, цркве... На крају вести пожелели су нам „мирну ноћ“. А то је управо оно што сам и сама желела!

16. мај 1999.

- Синоћ пре спавања дуго сам се задржала у купатилу. Опустила сам се у кади пуној воде и на тренутке уживала као да је мирно време. Јутро је било кишовито и хладњикаво, али сам ипак одлучила да одем до пијаце. Купила сам прве јагоде, које су ме подсетиле на детињство и дачу на којој их је увек у ово доба године било у изобиљу.
- Бомбардован је аеродром у Батајници, надомак Београда. На Призрен је упућено 35 ракета, а у Приштини узбуну нису прекидали четири дана. Јадна Приштина. Како тамо издржавају они који тамо још живе? Вероватно је истина, да је једини циљ Америке да окупира Југославију. Вандали!
- Београд је посетио Ремзи Кларк, бивши амерички државни тужилац, пријатан човек у поодмаклим годинама. Посетом Београду даје подршку Југославији. И руски преговарач Иванов веома је активан у покушајима да се дипломатским путем реши питање НАТО инвазије на Југославију. А Пентагон не даје хеликоптере НАТО-у за копнене нападе. У оваквој ситуацији, у каквој се налазимо, пријатно је и тако нешто чути, мада је нама и даље све горе и горе. Не примећујемо да се у правцу мира нешто конкретно догађа. А надамо се, и само се надамо.
- Број цивилних жртава сваким даном расте. НАТО је саопштио да је убијање цивила легитимно, „коллатерална штета“! Више не мора да се крије иза фразе; случајност, страшна грешка, жао нам је. Од првог дана је било јасно да бомбардују не само војне објекте, већ и фабрике и мостове, али и стамбене зграде, болнице, школе...
- А Јадранско море, које сам прошле године тек

упознала и заволела, пуно је бомби - саопштили су вечерас у вестима.

17. мај 1999.

- Ноћас смо мирније спавали. Сирена узбуне се огласила, али није било никаквих борбених дејстава - ни напада ни одбране. Била сам код стоматолога. Веома сам задовољна њиховим радом. Били су јако љубазни и са задовољством сам код њих попила чај. Причала сам им о себи, па онда мало о рату и на крају о послу који обављају и да нисмо ни свесни колико нам они помажу да будемо здрави и расположени. Изашла сам задовољна обављеним послом и пожурила кући да спреим ручак. Кнедле (вареники) са сиром. Тесто сам унапред припремила.
- Нови напади на Батајницу, Поникве, Гњилане... Срушен је надвожњак на путу Београд-Ниш, бомбардовано је складиште бензина на Чукарици, а гађан је и Сурчин.

18. мај 1999.

- Дуго смо шетали по Калемегдану. По сунцу. Добро смо се угрејали, јер је ових дана било свежије. Али унутра око срца - хладно, зебња непрестана, стална неспокојност. Све је мирно, нема много људи, спорадични шетачи, баш као и ми, нема деце, нема жагора, нема пензионера, не игра се шах. Седели смо у кафићу, пили кафу. И посматрали смо. Имали смо прелеп поглед на остатке старог града - тврђаве. И на ушће Саве у Дунав. Чаробно место, мелем за душу. Умивање изнутра. Осокољени овоземаљским лепотама, спустили смо се до цркве Свете Петке, заштитнице Београда. Њене мошти је, у оно давно време,

крајем 14. века, кнегиња Милица измолила од турског султана, када је добро расположен понудио кнегињи да бира шта год жели. Ушла сам у цркву и молила сам се за спас свих нас, Београда, Југославије, од овог мучења. Света Петко, помози нам!

- Бомбардовања је било у околини Ниша, Лесковца, Ваљева, у Прешеву...

19. мај 1999.

- Ноћу смо се будили, чуло се непријатно брујање авиона и пуцњава наше противваздушне одбране. Пробудило нас је гугутање: „Гу-гу-гу-гу“. Показало се да на наш прозор не долазе само голубови, већ и пар гугутки, и то веома лепих. Мужјак шета по окну прозора и гугуче, као - удвара се. Женка такође гугуче. И долетеше још две мање птичице. Њихова два мала птића. Слатки малишани, разбарушени, на главицама штрче перца на све стране. Даваћемо им још више хране, само да долазе. Релаксирају нас.

- Овај рат, ма колико био рђав и немилосрдан, „обогатио“ нас је неким новим спознајама о себи, о другима. О животу уопште. То је неко ново искуство, ново познанство и новооткривено трпљење, толеранција, упорност, издржљивост... Добрисава и мене је још више зближио, за цео живот. Ја нисам отишла, нисам побегла када је било неизвесности и страха, имала сам жеље и одлучности да живим овде, у Београду, с њим. А он је то правилно схватио и узвратио несебичном пажњом и осећајношћу за све моје муке и бриге, али и радости, жеље, потребе. Због тога сам му јако захвална и волим га.

20/V-99г. Збила страшна
ночь. Мне болях
то это трудно описать
словами. Ехать, конечно,
невозможно. Разбегался
больницу (Дегуна).
Это началось от нас
и мы все слышали и
из окна видели отдален
от взрывов. Ночью много
больных и стонот. Много
раненных. От взрывов
порталов думает и
некоторые отдален.

Метилли, которые уже
назад работают, перебо-
зном и грузило бокалону
это тоже важно, помо-
му-то много работо-
вать наводнение. Это
хотел бокалону очень много
то есть. А вот еще
одна из самых
важных.

Результат бокалону ре-
ализации проекта
наводнения.

По плану работы

проект работы
вероятно до конца
с программой
сервиса
работы на воде.

Зато и много времена проводимо заједно. Волимо се!

- Бомбардовали су Гњилане, четворо убијених, деветнаест повређених.

20. мај 1999.

- Ноћ је била страшна. За нас - можда и најстрашнија до сада. Тако је праскало све око нас, да је то тешко описати. Спавати, наравно, није било могуће. Гађали су Болницу „Драгиша Мишовић“ на Дедињу, то је недалеко од нас, па не само да смо све слушали него смо са прозора могли и видети одсјаје експлозија. Убијена су три пацијента и један радник - чувар. Пуно је било повређених. Од експлозија је демолирана и Дечја клиника, као и Гинеколошко-акушерска. Жене које су почеле да се порађају превожене су у друге болнице. И то у току бомбардовања! Ужасно!
- Данас је верски празник, Спасовдан. Била је литија коју је предводио Патријарх српски, господин Павле.

21. мај 1999.

- И прошла ноћ је била ужасна. Прво узбуна, па брујање авиона, пуцњава противваздушне одбране и онда експлозије. Пршти са свих страна. Бежимо из спаваће собе, што даље од опасног прозора, у трпезарију. Мозак ври, нерви не издржавају, држиш руке на ушима и чекаш... када ће престати. И тако до ране зоре. Тада се све умири, обрадујеш се, колико можеш да се радујеш, и намерно, ако то можеш, потискујеш мисли о томе шта ће бити сутра. Као да сутра опет неће бити исто. И горе!
- А освануо је прекрасан сунчани дан. Добрисав је

отишао на посао и оставио ми је нешто пара за куповину. Нисам пропустила прилику да одем у град и да се, по дивном дану, прошетам. Колико ми их је још остало? А купила сам себи прелепи светли пудер, тек толико да новац који сам добила не остане непотрошен. Колико само такве, наизглед ситнице, могу да поправе расположење...

- Крвави дан у Истоку (Метохија), много мртвих. Гађана је Бајина Башта. Бацана су и нека проводна влакна на енергетска постројења, како би била онеспособљена. Бомбардовани су Сомбор и Смедерево. А ми смо прошлу ноћ једва преживели, јер је шире подручје Београда било плански и систематски уништавано. Мете су били Раковица, Липовица, Батајница, Авала. Погодили су и највеће складиште бензина у Београду, изазвавши праву еколошку катастрофу.

- А НАТО „признаје“ да је породилиште у Београду „девета грешка“ у бомбардовању.

22. мај 1999.

- Опет смо ноћ провели у трпезарији. Опет је било страхота бомбардовања - завијања сирена, пучњаве, експлозија. И застрашујућих звукова авиона који су почели сувише ниско да лете. Као да ће улетети кроз прозор у собу.
- Цео дан нема струје. Добрисав је после рада дошао по мене и колима смо се одвезли у Топчидерски парк. Тамо смо, по пријатном пролећном сунцу, шетали и одмарали очи и душу у чаробном зеленилу цвећа, платана, храстова и ретких примерака заштићених стабала. Опуштене, чак и сањалачки расположене, изненадила нас је сирена ваздушне опасности. И брзо нас вратила у стварност. Већ узнемирени, шетамо још мало, до прве клупе. Договарамо се: да ли да брзо напустимо парк и одемо? Куда? То је тако свеједно и подједнако неизвесно. Седимо на клупи у сред тог зеленог пространства и са нелагодношћу закључујемо да смо сами у целом Топчидерском парку. Нигде никога. И оно мало људи што смо приметили при доласку, убрзо по оглашавању сирене је нестало. Само један симпатични разбарушени пас полако нам је пришао и легао под нашу клупу. Животиње јако добро осећају опасност и траже заштиту. Уз нас, он је био спокојнији. То нас је мало обрадовало и окуражило. Решили смо да останемо још мало и да попијемо кафицу у „Милошевом конаку”. На тераси ресторана - само ми и конобари. Нема других гостију. Нема ни струје. На прозорима ресторана уместо стакала - најлон. Скоро сви прозори попуцали су од експлозија. „Откако су пре неки дан бомбардоване касарне у непосредној близини ресторана, све је мање

гостију, готово да их и нема” - прича конобар и руком нам показује разорене објекте иза наших леђа. Окрећемо се и са ужасом схватамо да се налазимо само стотинак метара од војних објеката. Они су, додуше, већ уништени, али то не значи да неће опет бити мета. Храбро пијемо кафу, праву, црну, која је вероватно скувана на плину, и не задржавајући се непотребно, одлазимо кући.

- Већ је сумрак, а струје још нема. Вероватно је озбиљна хаварија. Пропао нам је и одлазак у град и планирана посета позоришту.

23. мај 1999.

- Струје нема ни данас, а плашимо се хоће ли је бити сутра, јер су јуче, док смо ми шетали по парку, поново гађали Термоцентралу у Обреновцу. Пијемо киселу воду и једемо хладна јела. Коначно смо купили батерије и сада можемо да слушамо вести на радију и када нема струје.

- Долазио нам је кум Зоран и поклонио ми је бомбоњеру са сликом Моцарта. Како се он изразио: „Да засладиш душу“. Бомбоне су биле тако укусне, а било ми је и веома драго да и за време рата бивамо пажљиви једни према другима. Донео нам је и малу плинску боцу, тако да захваљујући томе можемо да попијемо кафу или чај.

- Касно увече је струја дошла на кратко, па је после поновног бомбардовања опет нестала. У целом граду. Слушамо радио и трудимо се да сачувамо присуство духа и рационално понашање.

22/V-99г. В Шопенгер-
роом парке в ресторане
на оных велико стено-
мощен. Шопенгер стено-
мощенмощен от взрывов.
„Медленно боимощен разор-
ены, которые находятся
очень близко от рестора-
на и остаются все меньше,
потом их нет” - зоран
ограничить и ручной по-
жаробетот из разбомблен-
ные объекты за нашей
зонами. Мы ограничиваем

и сугубо умишлен,
 што ми нахулило свега
 и несвојних снага
 од војних одвајања.
 Они потпу уништени,
 но это не знају, то их
 опет не буду бомбити.
 Ми храбро пљем које,
 настали туркењки,
 котрени, вероватно, криво-
 тобоји на зече и не
 задржане војне
 уходи дојоу.

28. мај 1999.

- Спавала сам лоше, целе ноћи су летели авиони, а било је и експлозија. Најстрашније је то, да је прошло већ два месеца од почетка рата, а крај се још не назире. Без обзира на то што се и Русија труди да престане бомбардовање и започну мировни преговори. И без обзира на нашу наду и упорне приче, које сам на почетку рата слушала - да се кроз два месеца све мора завршити. Запамтила сам то и чекала... Сада сам разочарана и уморна од свега.
- Опет има погинулих у нападу на Алексинац. Гађане су и трафо-станице на Бежанијској коси и у Лештанима.
- Све чешће и дуже нема струје, а многи немају ни воду. Откако су оштећене електричне централе, ситуација је све тежа. Више пута су наши успевали да их поправе, али они опет све разоре, а хаварије су све озбиљније. Колико дуго ћемо издржати? Када сам ишла са транспарентом на Трг Републике, надала сам се да ће нам неко брзо помоћи. Али, ево, већ шездесет пет дана нас бомбардују сваке ноћи и скоро сваког дана. И тај ужас се наставља. Јадни људи. Треба то издржати. И психички, а и физички. Много људи је убијено. Више од хиљаду цивила, много невине деце и жена.

29. мај 1999.

- Први пут ове године били смо на Ади Циганлији. Сунчали смо се и добро одморили. Добили смо и пристојан тен за први дан сунчања. Била је узбуна, али је кратко трајала, што нам је омогућило да се безбрижније осећамо. По повратку кући, дошла је и струја. Хвала Богу. Спремили смо леп и укусан обед. После целодневног

боравка на ваздуху, веома ми је пријало, тако да сам задржала добро расположење са данашњег излета.

- Јавила ми се сестра Татјана из Русије! Осећала сам се као у бољим данима. Причала ми је како је код њих и шта има ново. Мама је имала операцију очију, скидање катаракте. Стално плаче због тате, који је умро пре непуну годину... А и због мене, због бомбардовања. Још више него раније су забринуте за нас. Тања ми је испричала како је моја Монкис - сибирска мачка, коју сам поклонила једној познаници када сам отпутовала у Југославију, побегла од ње. А хтела сам да је понесем са собом. Често сам је сањала. Надам се да је жива и да јој је добро тамо где је.

- Данас су са више десетина пројектила гађани Ћуприја, Ужице, аеродром Поникве и центар Новог Сада.

30. мај 1999.

- Поново због нестанка струје нисмо ишли у позориште. Шетали смо по Калемегдану са Милосавом и Драгицом. После смо поседели у једном ресторанчићу у близини Кнез Михаилове улице.

- Данас се сирена узбуне оглашавала чак три пута, али ратних дејстава у Београду није било. На Морави код Варварина срушен је мост. Има више од десет погинулих. А на Косову и Метохији, код Призрена, нападнута је колона новинара.

31. мај 1999.

- Поново смо били на Ади. Са Јеленом. Дан је био

прелеп за сунчање. Већ смо поприлично потамнели.

- Расположење нам је покварила узбуна. Било је жестоког бомбардовања, често већ бомбардованих објеката. Да их докусуре. Ракетирани су објекти на Звездари, у Рипњу и Великој Моштаници.

- Увече нам је дошао кум Зоран. Направила сам укусну проју. То српско јело ми се допало и сматрам га јако здравом храном. Чим смо сели за сто, нестало је струје. Вечерали смо уз светлост свеће.

СТРЕПЊА

1. јун 1999.

- Први дан лета, по руском. Увек сам се томе радовала. Сада сам забринута и љута. Ноћас нисам спавала, иако није било снажних експлозија. Једноставно - нема сна, не помаже ни то што пијем и валеријан за смирење. Нема струје, па кафу кувам на плинској боци. Напољу пада киша. Не могу да замислим да ћу и мој рођендан, седмог јуна, дочекати под бомбама. А била сам убеђена да ће се рат завршити до тада!

- Бомбардован је Нови Пазар. Има погинулих цивила...

02. јун 1999.

- Рођендан је куму Зорану. Били смо увече у ресторану „Ужице“ код Аутокоманде. Зоран, његова ћерка Милена, син Иван, Добрисав и ја. Атмосфера је била пријатна,

2/VII ~ 1992. Первый день
этого года в России.
Я всегда этому рад.
Сейчас в зените и пере-
мены. Этой ночью мы
не спали. И не было боль-
ных взрывов, а просто
нам сияло всё, несомненно
нужно, что были события.
Мы просто организовали не
выступления. Нам это
нужно, подготовили
куда некуда. На улице
ночь года.

Не могу себе представить, что мой день
рождения, а эти 7 июля
день рождения, а буду
отмечать под боком.
Я была уверена, что уже до
7 июля всё обязательно
сложится.

2/VII ~ 1992. Рад
Вечером объявили
о прекращении боестру-
рности и подписание
мирного договора
боже! Неужели эти

до этого дошли. А я
 отсюда хочу написать.
 Божья, свободная страна пона-
 сто. Свободно было энтузиазм
 и страдания. А я боюсь ра-
 доваться, чтобы случайно не
 не забыть. А на улице
 страшно - не боюсь, а по-
 бедные работы. Народ ра-
 дуется миру. Неужели
 жизнь продолжится?
 Я думаю, да - да-
 родная Божья за
 прекрасные войны.

празнична. Деца весела, Зоран задовољан, ми опуштени.
 Нисмо причали о рату. Ресторан је био скоро пун гостију.
 И, у сред вечере, нестаје струје. Мрки мрак. Катастрофа.
 Са малом задршком укључују агрегат, па смо остатак
 вечери ипак провели уз скромно светло, али смо вечеру
 појели са апетитом. Уз непријатно брујање агрегата.

- Погођена су енергетска постројења у Србобрану, ТВ репетитор код Краљева и објекти на путу Београд-Ниш. Гађани су Куршумлија и Меровин.

05. јун 1999.

- Добрисав је почео да ми честита рођендан већ данас. Купио ми је прелепи комплетић за плажу - шорц и мајицу, нежне белорозе боје. После смо купили јако лепу керамичку саксију, у коју смо, одмах по повратку кући, пресадили нашу палму. Истог дана смо купили и мушкатлу са црвеним цветићима. Припремала сам се за рођендан и уопште смо се понашали као да је већ све завршено. А - има изгледа!

- Без обзира на све ратне и друге недаће, осећам се веома младом. Са светлом и дугом косом, светлим очима, витком фигуром и лепим тенем, многи мисле да сам још млађа. Имам прекрасног сина Станислава, који живи и студира у Русији, у Санкт Петербургу. Јако га волим и чезнем за њим. Прошлог лета је долазио код нас у Београд, који му се јако допао. Водили смо га на Авалу и видео је торањ, један од симбола Београда, како усправан и висок доминира над непрегледним пространством Србије. Тај торањ сада, срушен пројектилима злих људи, лежи на врху Авале као да спава. Када се, опет се надам - ускоро,

заврши овај безвезни рат, замишљај како се торањ буди и усправља, заузима своје пређашње место, да поново буде понос Београђана.

06. јун 1999.

- Данас је недеља, нерадни дан. Добрисав ме је пробудио са дивним мирисним ружама, седам на броју, за срећу. И сервирао ми је доручак у кревету - кифлице са сиром и кафа са млеком. Као и прошле, нормалне године, почели смо редовно да одлазимо на Аду. Да се сунчамо. А Добрисав увек и плива - корисно је за кичму. Носила сам нови летњи комплет. На мој претпразнични дан, први пут сам се возила фијакером, по целој Ади. Прво сам помазила прелепу животињу. Уз пријатан звук каскања коња и лепршања моје дуге косе, провозали смо се два круга. Уживала сам у лепоти Аде и пријатном амбијенту, препуном углавном препланулих посетилаца. Како је било дивно, како сам се чаробно осећала, као да сањам... Био је то битан искорак за мене. Осетила сам да живим и да желим да живим и да дишем пуним плућима! Права летња нормална атмосфера. Увече смо шетали по граду, частили се сладоледом и посетили Саборну цркву. Упалили смо свеће за здравље свих наших ближњих и за завршетак рата.
- У току су мировни преговори, али све је још тако магловито, бојим се да не урекнем... А чини ми се да је бомбардовање, ипак, смањено.

07. јун 1999.

- Пробудила сам се наспавана и добро расположена. Празнично. На столу руже и боца мартинија. Добрисав је

рано отишао на посао и позвао ме је телефоном, да ми и званично честита рођендан. Наручио ми је и рођенданску торту. Осећала сам се прелепо. Предобри мој муж. И ја сам њему честитала женин рођендан и пожелела му добро здравље и да још дуго живимо заједно и срећно.

- Дуго и пажљиво сам правила фризуру са свадбеном шналом и маникир са нежно седефкастоплавим лаком. Да будем лепа!
- Јавила се Јелена, честитала ми рођендан. Било ми је јако драго и позвала сам је да увече дође. Ипак ћу прославити мој јубиларни рођендан. И Татјана из Русије ми телефонира и честита рођендан. Жели ми све најбоље и преноси ми поздраве од маме Нине Александровне и сестре Надежде. Они су већ поставили сто и наздрављају ми тамним црвеним вином, уз сендвиче са црвеним кавијаром...
- Предвече су дошли Михајило, Душан и Јелена. Нешто касније, Драгица и Светозар са Милосавом - и честиткама. Пуно лепих поклона сам примила. А кум Зоран ми је поклатио књигу Меше Селимовића „Дервиш и смрт” и бомбоњеру. Била сам раздрагана, срећна! Чинило ми се - као у најбољим данима. Сви су били лепо расположени. Њаскали смо о свему, само не о рату. Али, ни ово вече није прошло без тог, за мене неподношљивог, звука сирене узбуне. За тренутак, све ми се помрачило у глави и као да сам малаксала, стропоштала сам се у фотељу. Прискочио ми је Зоран и охрабрио ме: „Светлана, не дај се, немој да ти неко или нешто данас поквари тако добро расположење, проћи ће и ово“. И био је у праву! Тргла сам се, умала, и све док су нам драги гости били у кући - била сам весела и задовољна.

09. јун 1999.

- Увече на вестима обавештење о потписивању мировног договора, И ПРЕСТАНКУ БОМБАРДОВАЊА!

- О, Боже, је ли могуће да смо доживели и тај дан! А ја хоћу да плачем, од среће... А онда се сетим колико је људи настрадало, колико је било несреће, муке и патњи. Па и плашим се да се радујем унапред, опрезна сам, још нисам сигурна... А напољу пуцњава, али нема бомби - само слављеничке ракете. Уместо ватромета. Народ се радује миру. Не могу да верујем, да ли је то могуће: ЖИВОТ СЕ НОРМАЛНО НАСТАВЉА.

- Радујем се што је Русија много допринела овом мировном процесу. Посебно Черномирдин и Иванов, који су били изузетно ангажовани на успостављању мира и престанку бомбардовања Југославије.

- Одмах сам упалила свећу и захвалила Богу за заокончање ове нељудске и безобзирне трагедије!

ПОСЛЕ РАТА

13. јун 1999.

- Данас сам разговарала са сином. Редовно полаже све испите. Посрећило ми се са сином. Ускоро ће завршити факултет и стећи универзитетску диплому. Свака част!

- Руси су неочекивано ушли у Приштину и заузели једини војни аеродром на Косову. Американци - изненађени!

- Почели смо на миру да сређујемо стан. Највише муке сам имала око прања прозора. Показало се да траке које смо лепили на стакла, ради заштите од ломљења, није лако одстранити. Пробала сам и ацетоном, и жилетом, и течношћу за прање прозора, па и бензином. Помучила сам се, али сам успела. Истина, не баш одмах. Прозори су после више од два месеца поново потпуно провидни, као да их нема. Уместо експлозија пројектила, од сада ћемо уживати у погледу на набујалу вегетацију. Купили смо и нешто ново за спаваћу собу: велико огледало у раму зеленкастом као да је од малахита. То ми је недостајало када се спремам за излазак у град, одлазак неке у посету или на неку прославу. Сада могу да видим себе целу. А то ми прија. Добрисав је, видећи колико се трудим око прозора, купио фарбу и веома брзо офарбао дрвене делове прозора.

16. јун 1999.

- Срби напуштају Призрен, значајан град старе, средњовековне Србије. Вековима, кроз разна времена и непогоде, па и за време овог изузетно бруталног бомбардовања, нису га напуштали. А сада, после доласка Американаца, Британаца, Француза, одлазе. Не верују обећањима да ће разоружати злогласну албанску терористичку организацију, такозвану ОВК. Остављају све своје богатство, читав низ културно-историјских споменика, своје манастире, цркве, гробља... И, како је у Призрену, тако је и у већем делу Косова и Метохије.

Јул 1999.

- Кад су прошли ти страшни дани рата, пожелели смо да отпутујемо негде на прави одмор. Заслужили смо! Изабрали смо острво Тасос у Грчкој. Дуго смо путовали, аутобусом пуном путника, Срба. Сви су се радовали овом путовању, које је доскора било немогуће, и причали о купању и пливању у топлем Егејском мору и разгледању лепота и знаменитости Грчке. Али, нису сви били весели. Осећала се извесна нелагодност и потиштеност. Запазила сам један млади пар који је у аутобусу седео преко пута нас. Све време путовања младић је покушавао да орасположи девојку, да јој измами осмех. Она је углавном одсутно гледала испред себе и седела непомично, готово као споменик. Није успео, она није могла да се насмеје. Све је указивало на то да се ради о последицама бомбардовања, сталних траума које само што смо проживели. Помислила сам - да случајно нисам и ја у таквом стању? Хвала Богу, нисам. Свесна сам шта смо преживели, то никада не могу да заборавим, али сада хоћу да живим и да надокнадим изгубљено. Прво одредиште: Грчко море.
- Из Грчке, у којој смо се напливали, сунчали и одморили, посебно психички, вратили смо се у Београд. Спремала сам се да отпутујем у Русију, у град Сургут, у коме сам раније живела и где сам упознала Добрисава. Вече уочи пута изашли смо са кумом Зораном у кафић на Аутокоманди. На тераси кафића причали смо како нам је лепо било на одмору и о мом предстојећем путовању. Тада је наишао Петар. Изненадио нас је и обрадовао. Као и увек, није се дуго задржавао, пожелео ми је срећан пут и поздравио све моје рођаке. И као прави центлмен,

поклонио ми је три руже - купио их је од кафанског продавца цвећа који је пришао нашем столу. Петар је увек пажљив и увек нас сусрет с њим орасположи. И његова жена Стана је јако добра и лепа жена. Увек је љубазна и увиђавна према мени. Свиђа ми се.

Август 1999.

• У Русију сам отпутовала почетком августа. Дошла је и моја мама из Казахстана. Интересовало их је све. Како је у Југославији и како сам се ја снашла. Наравно, и како смо преживели бомбардовање. О томе сам најмање причала. Нисам могла. Свако подсећање на тај период било ми је мучно. Хоћу да заборавим.

Септембар 1999.

• У Сургуту сам имала пуно посла, тако да сам тамо провела скоро два месеца. Више него довољно да се зажелим Београда. Чезнула сам за Добрисавом. И деветнаестог септембра 1999. године - вратила сам се кући.

ПЕТАР

Новембар 1999.

• Та 1999. година, са три наопако окренуте шестице, што представља ђаволски број, била је предодређена за неко велико зло и несрећу. И као да нам је било мало

тог бомбардовања, током ког су, и поред свега, наши најближи рођаци остали живи и здрави, крајем године нас је задесила страшна несрећа. Двадесет првог новембра, око пет сати поподне, на Сабор светог Архангела Михаила, Славу фамилије Рајић, погинуо је наш Петар Рајић. Било је страшно и нестварно тужно. Ја, која сам за време бомбардовања заплакала само пар пута, тада сам плакала данима. На сахрани је било много људи, мени већином непознатих, непрегледна колона. Колико нам је само њих изјавило саучешће и колико их је заједно са нама плакало! Ја то никад нисам видела, нити сам могла да замислим, нити могу икад да заборавим. Сви су га волели. Испратили смо га до места његовог вечног починка на Новом гробљу у Београду, и незаборава, са државном заставом, музиком и војним почастима.

Март 2000.

• Недавно сам сањала Петра. Први пут. Било је овако: изашла сам из спаваће собе, као и сваког јутра, у баде мантилу, и видим - у ходнику улазна врата отворена. Изненађена улазим у дневну собу, а тамо, у фотељама, један поред другог седе Петар и Добрисав. Ја кажем Добрисаву: „А ја сам мислила да си на послу“ и погледам Петра, а он се држи за срце. Обраћам му се: „Попијте лек“. „Већ сам попио“ - одговара ми он. А у соби врата терасе благо одшкринута, ваздух трепери, као да је промаја, благи поветарац. И све време у соби некаква светлост, опчињавајућа. Ја, радосна што видим Петра, настављам разговор: „Хоћете ли чај?“ „Хоћу.“ „Желите ли јак или благ чај?“ „Јак.“ После видим - у ходнику брава

од улазних врата лежи на поду. Некако сјајна, светлуца. „Провалили су нам врата“, обраћам се Добрисаву и видим на његовом рамену птицу. Не нашег папагаја (он је у кавезу), већ птичицу, невелику, боје кафе са млеком. „Избаци птицу!“ - вичем и покушавам да је избацим на терасу, а она застала на прагу врата терасе и једном шапицом грчевито се држи за дрвени праг. „А теби је хладно“, са сажаљењем јој кажем и одлазим у кухињу. Пристављам воду за чај Петру и тако ми је мило што он хоће мој чај и што га поново видим. И помислила сам: „Интересантно, и сахрана је била, а њега су спасили...“

Мај 2009.

- У част нашег Петра сваког 1. маја, у његовом родном селу Бистрици, одржава се меморијални турнир у малом фудбалу. Ове, 2009. године, био је јубиларни, десети. Ја се радујем што се и на тај начин негује сећање на предбог Петра Рајића, коме сам и посветила ову књигу.

ЕПИЛОГ

По престанку бомбардовања, кад су наступили дуго очекивани мирни дани, Београд је наставио да живи и вратио се својим препознатљивим културно-забавним активностима. Инспирисани претходним догађајима, многи уметници су са мање или више успеха представљали своја остварења, изражавајући своје виђење живота и преживљавања за време бомбардовања. Као и већина грађана Београда, жељна слободе и безбрижне, посебно вечерње шетње по граду, посећивала сам разне изложбе, позоришта, биоскопе...

У таквом расположењу отишла сам и на премијеру филма „Небеска удица“. Редитеља тог филма, Љубишу Самарџића, много раније сам, као глумца, гледала у серији „Полицајац са Петловог брда“, која се са великим успехом приказивала у Русији. Тада, пре мог доласка у Југославију, серију сам гледала са уживањем, а посебно сам била одушевљена Самарџићем.

Већ у уводном делу филма „Небеска удица“ оглашавају се сирене, тако препознатљиви звуци узбуне која претходи бомбардовању. Неочекивано подсећање на преживљена понижења и патње ме толико узнемирило, срце ми је поскочило, узлупало се, постало ми је вема лоше и преостали део филма сам одгледала схвативши да више нисам способна да доживљавам и преживљавам сав тај кошмар бомбардовања, које је редитељ верно приказао у овом филму...

Од свег срца желим да никад и нигде нема рата, да се никад и нигде не оглашавају ратне сирене и узбуне. Молим се Богу да наша деца не спознају ужасе рата и да живе у миру.

Током 2007. године почела је обнова, у ствари - градња новог, још вишег и још лепшег Авалског торња, по узору на стари и на истом месту. Данас, крајем 2009. године, већ се уздиже свом својом висином и лепотом. Торањ-лепотан, један од симбола Београда - васкрсао је. Некако, као да ми се остварио сан.

ПОПИС ФОТОГРАФИЈА

ПРЕДЊА КОРИЦА

Фреска Богородице из Манастира Светих Козме и Дамјана у Зочишту код Ораховца. Манастир је 21. јула 1999. године уништен до темеља, пред очима КФОР-а.

СТРАНА 09

Драган Тодоровић са стрелом – ручним бацачем ракета. Мобилисани су добили своје ратне положаје и задатке - обарати ракете, беспилотне летилице и авионе (аутор фотографије непознат)

СТРАНА 16

Таргет (мета), симбол који је велики број људи у знак протеста носио током бомбардовања

СТРАНА 17

Београд, Пословни центар „Ушће“ у тренутку када је погођен запаљивим ракетама (фото Тома Петернек)

СТРАНА 18

Путнички воз погођен у Грделичкој клисури (фото Алекса Станковић)

СТРАНА 20

Београд, Пословни центар „Ушће“ у пламену, непосредно после ракетирања (фото Игор Маринковић)

СТРАНА 21

Београд, Пословни центар „Ушће“ пар дана касније (фото Слободан Станковић)

СТРАНА 22

Погођена зграда Телевизије Београд (фото Слободан Станковић)

СТРАНА 23

Сахрана погинулих у ракетирању Телевизије Београд (фото Алекса Станковић)

СТРАНА 24

Небо над Београдом, детонације и деловање ПВО (фото Алекса Станковић)

СТРАНА 26

Погођена НАТО ракета (фото Тома Петернек)

СТРАНА 30

Авалски торањ пре бомбардовања (аутор фотографије непознат)

СТРАНА 31

Срушен Авалски торањ (фото Григорије Чорни)

СТРАНА 32

Мост код Бешке у диму. Грађани су паљењем гума по мостовима и стварајући велике димне завесе ометали „томахавк“ ракете и авионе (фото Драган Тодоровић)

СТРАНА 35

Зоран Рајић, радници Бео-зоо-врта су припремили пушке за време бомбардовања, за случај да Врт буде погођен (фото Алекса Станковић)

СТРАНА 37

Ноћи без струје (фото Алекса Станковић)

СТРАНА 42

Београд, Улица Кнеза Милоша у пламену (фото Тома Петернек)

СТРАНА 45

Електродистрибуција у пламену, изазвано бомбама са графитним нитима (фото Тома Петернек)

СТРАНА 47

Чудотворна икона Богородица Казанска

СТРАНА 48

Свети великомученик Серафим Саровски

СТРАНА 50

Запаљена Рафинерија у Новом Саду (фото Боровој Миросављевић)

СТРАНА 51

Срушен Мост слободе у Новом Саду (фото Боровој Миросављевић)

СТРАНА 52

Срушен Жежељев мост у Новом Саду. Грађани бродоћима прелазе с једне обале на другу (фото Боровој Миросављевић)

СТРАНА 59

Срушен Мост слободе у Новом Саду (фото Драган Тодоровић)

СТРАНА 61

Манастир Војловица уз запаљену Панчевачку рафинерију (фото Тома Петернек)

СТРАНА 62

Гашење пожара у Рафинерији Панчево (фото Тома Петернек)

СТРАНА 76

Добрисав и Светлана Рајић 1999. године (фото Зоран Павловић)

СТРАНА 80 ГОРЕ

Призренска Богословија у пламену (извор Епархија рашко-призренска)*

СТРАНА 80 ДОЛЕ

Спаљен Епархијски двор у Призрену (извор Епархија рашко-призренска)

СТРАНА 81 ГОРЕ

Спаљен Манастир Светог Архангела код Призрена, из XIV века (извор Епархија рашко-призренска)

СТРАНА 81 ДОЛЕ

Минирана Црква Светог Илије у Подујеву (извор Епархија рашко-призренска)

СТРАНА 82

Уништена фреска Богородице Љевишке, из XIV века (извор Епархија рашко-призренска)

СТРАНА 86

Петар Рајић

СТРАНА 88-91

Изградња новог Авалског торња (фото Григорије Чорни)

СТРАНА 92

Деца се радују престанку бомбардовања (фото Драган Тодоровић)

ЗАДЊА КОРИЦА

Светлана Рајић-Дубовскаја (фото Зоран Рајић)

** Фотографије на странама 80-82. делимично показују страдавање српских светиња после повлачења Српске војске и великог броја Срба са Косова и Метохије*

Nivada

SWISS MADE
WATCHES

Мирко Вучуревић

“ГЕНЕРАЛПРОДУКТ” Д.О.О.

Влада Роквић

Зоолошки врт града Београда

www.beozoovrt.izlog.org

Вук Бојовић

ПРЕДГОВОР	3
ПОЧЕТАК	5
БЕЗУМЉЕ	11
БЕСМИСАО	32
СТРЕПЊА	69
ПОСЛЕ РАТА	78
ПЕТАР	84
ЕПИЛОГ	87
ПОПИС ФОТОГРАФИЈА	93

СРП - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-94

РАЈИЋ-Дубовскаја, Светлана, 1959-
Очима Русиње : сведочанство о
бомбардовању 1999. / Светлана
Рајић-Дубовскаја. - 1. изд. - Београд : С.
Рајић-Дубовскаја, 2009 (Београд : Златни
пресек). - 92 стр. : илустр. ; 21 cm

Ауторове слике. - Тираж 500.

ISBN 978-86-909875-1-1

COBISS.SR-ID 171123724

Светлана Рајић-Дубовскаја

ОЧИМА РУСКИЊЕ

Сведочанство о бомбардовању 1999.

І издање, Београд 2009.

Издавач

Светлана Рајић-Дубовскаја

Уредник

Зоран Рајић

Опрема и дизајн

Зоран Рајић

www.zoranrajic.wsc.rs

Лектура

Бранко Стевановић

Зоран Павловић

Припрема

Драган Тодоровић

Штампа

ЗЛАТНИ ПРЕСЕК

Војводе Влаховића 52 и, Београд

+381 11 24 66 328

Обим

98 страна

Тираж

500 примерака

© Сва права задржавају аутор и уредник

Светлана Рајић-Дубовскаја, по националности Рускиња, рођена је у Казахстану, у граду Гурјеву (сада Атирау) на реци Уралу, недалеко од Каспијског мора. У родном граду је завршила рибљи техникум, стекла звање ихтиолога и радила у више државних организација, а најдуже у Обласном савету за заштиту природне средине. Непосредно пре распада СССР-а преселила се у Русију, у град Сургут, где проводи седам година, радећи у установи за незбринуту и напуштену децу. Крајем 1997. године допутовала је из Русије у Београд, где и данас живи. Од краја 2005. године ради као волонтер у Београдском зоолошком врту. Објавила је књигу *Прича о Кеши – како сам папагаја научила да говори* (2007).

24. марта 1999. НАТО алијанса без објаве рата започиње бомбардовање СР Југославије. Званична Русија, под вођством председника Јељцина, позива руске држављане да напусте Србију и организује им бесплатан авионски превоз. Рускиња Светлана одбија последњи лет за Москву и остаје са Српским народом – да доживи и преживи...

Књига Светлане Рајић-Дубовскаје *Очима Рускиње*, написана у форми дневничких записа, драгоценост је сведочанство о апокалиптичној 1999. години, када је Србија, бранећи Божији образ, стала насупрот најмоћније империје у историји света. Светлана је постала и остала оно што ми верујемо о Русији.

Зоран Марчета
председник Свесловенског књижевног друштва

